

OLIWIA CZARNOCKA

rzecznik patentowy
POLSERVICE, Kancelaria Rzeczników Patentowych

Prawa twórcy wynalazku

Ustawa Prawo własności przemysłowej, w art. 8 pkt. 1, przewiduje pewne uprawnienia twórcy wynalazku, wzoru użytkowego, wzoru przemysłowego oraz topografii układu scalonego – jest to prawo uzyskania patentu, prawa ochronnego albo prawa z rejestracji, a także prawo do wynagrodzenia oraz prawo do wymienia go jako twórcy w opisach, rejestrach oraz w innych dokumentach i publikacjach.

Prawa, jakie przysługują twórcom wynalazku zostały szczegółowo uregulowane w ustawie Prawo własności przemysłowej, ale sposób zapisu części z nich umożliwia twórcom i podmiotom, które będą korzystały z wynalazku, indywidualne ustalenie niektórych warunków.

Prawo do wymienia go w opisach, rejestrach, publikacjach

Twórca może wykonywać swoje prawo również w postaci negatywnej, tzn. może nie życzyć sobie podawania jego danych osobowych w publikacjach, opisach, rejestrach. Jest to możliwe poza przypadkami, gdy wymóg takiego wskazania wynika z przepisów prawa. Zgłoszenia patentowe co do zasady są publikowane w ciągu 18 miesięcy od zgłoszenia do Urzędu Patentowego w „Biuletynie Urzędu Patentowego” i w takiej publikacji informacji o zgłoszeniu wskazany jest także twórca rozwiązania. Na dokumencie patentowym oraz w „Wiadomościach Urzędu Patentowego” również Urząd Patentowy wskazuje twórcę (bądź twórców – jeśli było ich więcej).

Prawo do wynagrodzenia

Ustawa Prawo własności przemysłowej przewiduje przyznanie twórcom wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego wynagrodzenia za ko-

rzystanie z opracowanego rozwiązania przez przedsiębiorcę w sytuacjach, gdy prawo do korzystania z rozwiązania albo prawo do uzyskania prawa wyłącznego przysługuje przedsiębiorcy. Przepis ten jest o tyle niejasny, że ustawa nie definiuje czym jest wynalazek. W art. 24 ustawy określono tylko warunki konieczne do uzyskania patentu na wynalazek, a mianowicie: „Patenty są udzielane – bez względu na dziedzinę techniki – na wynalazki, które są nowe, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego stosowania.” Przytoczony artykuł 22 pkt. 1, dotyczący prawa do wynagrodzenia, nie precyzuje również czy chodzi o wynalazki, na które został już udzielony patent czy również na takie, które pozbawione są zdolności patentowej, ale przedsiębiorca z nich korzysta.

Wysokość wynagrodzenia

W przypadku gdy przedsiębiorca nie przewidział regulaminu wynagradzania, wynagrodzenie ustala się w odpowiedniej proporcji do korzyści przedsiębiorcy z wynalazku. Należy przy tym uwzględnić okoliczności, w jakich rozwiązanie zostało opracowane. W szczególności trzeba mieć na uwadze zakres udzielonej twórcy pomocy przy opracowywaniu rozwiązania, czyli rodzaj i wielkość wsparcia finansowego, pomoc natury organizacyjnej oraz naukowej, tj. dostęp do materiałów, urządzeń, odczynników,

linii technologicznej, dostęp do płatnej profesjonalnej bazy publikacji naukowych lub patentowych baz danych ułatwiających poszerzenie wiedzy na dany temat.

Innym aspektem, który należy brać pod uwagę jest zakres obowiązków pracowniczych twórcy związanych z opracowaniem wynalazku, tj. wysokość i rodzaj wynagrodzenia, które przysługuje pracownikowi, ewentualne dodatkowe świadczenia dla pracownika, warunki pracy, okres zatrudnienia, czas poświęcony pracy twórczej i przede wszystkim rodzaj obowiązków pracowniczych twórcy (zwłaszcza określenie czy opracowanie innowacyjnego rozwiązania było wyłącznym, czy tylko ewentualnym celem takich obowiązków).

Ustalone wynagrodzenie może być określone kwotą ryczałtową (np. przy przeniesieniu prawa na przedsiębiorcę). Można jednak stosować wartość procentową w stosunku do osiągniętych przez przedsiębiorcę dochodów wynikających ze sprzedaży produktów, w których wprowadzono opracowane przez twórcę rozwiązanie (również dochodów uzyskiwanych z opłat licencyjnych od licencjobiorców). W przypadku, gdy w opracowaniu rozwiązania brało udział kilku twórców, można także rozważyć określenie różnych stawek dla różnych twórców, które uwzględniają ich nakład pracy twórczej.

Wielkość wynagrodzenia powinna być wprost proporcjonalna do wszelkich korzyści, jakie przedsiębiorca osiąga z eksploatacji danego rozwiązania. Należy również uwzględnić pozaeko-

■ W PRZYPADKU GDY TWÓRCA NIE PRZEKAZAŁ SWOJEGO PRAWA NA RZECZ ZLECENIODAWCY LUB PRACODAWCY, PO UDZIELENIU PATENTU STAJE SIĘ ON WSPÓŁPRAWNIONYM DO PRAWA WYŁĄCZNEGO.

nomiczne korzyści, tj. wzmocnienie pozycji na rynku wynikające z dobrze rokującego wynalazku.

Sposób wypłaty

Jeżeli umowa między twórcą z pracodawcą nie stanowi inaczej, wynagrodzenie za opracowanie wynalazku wypłaca się w całości lub w częściach. Zgodnie z art. 22 pkt 4 ustawy całość wynagrodzenia albo jego pierwszą część wypłaca się najpóźniej w terminie dwóch miesięcy od dnia uzyskania pierwszych korzyści z wynalazku. Pozostałe części powinno wypłacać się najpóźniej w terminie dwóch miesięcy po upływie każdego roku. Określenie pierwszych korzyści jest dość nieprecyzyjne, twórca z reguły nie ma możliwości weryfikacji korzyści osiągniętych przez przedsiębiorcę. Twórca musi polegać na informacjach przekazanych przez pracodawcę, a w przypadku wątpliwości, może wystąpić na drogę sądową. Jeśli strony nie uzgodniły inaczej, ustawa przewiduje wypłatę wynagrodzenia maksymalnie przez pięć lat od momentu uzyskania pierwszych korzyści.

Wzrost wynagrodzenia

Zgodnie z art. 23 ustawy Prawo własności przemysłowej wynagrodzenie twórcy

wynalazku określone i wypłacone powinno być podwyższone, jeżeli korzyści osiągnięte przez przedsiębiorcę okażą się znacząco wyższe od korzyści przyjętych za podstawę do ustalenia wypłaconego wynagrodzenia. Jeśli korzyści zostały oszacowane w sposób prawidłowy, a ustalono tylko zbyt niską proporcję do wartości tych korzyści, zapis ten nie ma zastosowania. Nie ma on również zastosowania, jeśli strony umówiły się na wynagrodzenie ryczałtowe.

Twórca będący współuprawnionym

W przypadku gdy twórca nie przekazał swojego prawa na rzecz zleceniodawcy lub pracodawcy, po udzieleniu patentu staje się on współuprawnionym do prawa wyłącznego. Zgodnie z art. 72 ustawy Prawo własności przemysłowej ustawodawca przewidział określone uprawnienia współuprawnionym z patentu, jak i zgłaszającym. Zgodnie z tym artykułem współuprawniony z patentu może – bez zgody pozostałych współuprawnionych – korzystać z wynalazku we własnym zakresie oraz dochodzić roszczeń z powodu naruszenia patentu. Korzystanie z wynalazku we własnym zakresie oznacza korzystanie we własnym przedsiębiorstwie, własnej działalności gospodarczej lub zawodowej. W przypadku, gdy umowa między podmiotami zgłaszającymi wynalazek do ochrony nie precyzuje kwestii podziału zysków, to gdy jeden z współuprawnionych uzyska jakiegokolwiek korzyści z wynalazku, każdy z pozostałych współuprawnionych ma prawo do odpowiedniej części z jednej czwartej tych korzyści, po potrąceniu nakładów. Odpowiednia część to wielkość poszczególnych udziałów. Można również zapisać w umowie inny rodzaj podziału korzyści. ■

Oliwia Czarnocka

■ ZGODNIE Z ART. 23 USTAWY PRAWO WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ WYNAGRODZENIE TWÓRCY WYNALAZKU OKREŚLONE I WYPŁACONE POWINNO BYĆ PODWYŻSZONE, JEŻELI KORZYŚCI OSIĄGNIĘTE PRZEZ PRZEDSIĘBIORCĘ OKAŻĄ SIĘ ZNACZĄCO WYŻSZE OD KORZYŚCI PRZYJĘTYCH ZA PODSTAWĘ DO USTALENIA WYPŁACONEGO WYNAGRODZENIA.